

УДК 340.1

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2023.1.4>**М. І. Пришляк**

кандидат юридичних наук, доцент кафедри правознавства
Енергодарського інституту державного та муніципального
управління імені Р.Г. Хеноха «Класичного приватного університету»

В. О. Меленюк

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри менеджменту
Енергодарського інституту державного та муніципального
управління імені Р.Г. Хеноха «Класичного приватного університету»

СУТНІСТЬ ТА ФОРМИ ПРОЯВУ ЗАХИСНОЇ ФУНКЦІЇ ПРИСЯГИ

У статті здійснено аналіз існуючих поглядів на проблему функціонального призначення присяги в механізмі правового регулювання. Зазначено, що саме функції здатні відобразити якісну своєрідність та затребуваність присяги як правового феномену у правовій системі суспільства. Наголошено, що, не зважаючи на відносно сформовану точку зору щодо функціонального призначення присяги в механізмі правового регулювання, наукових праць, в яких би висвітлювалося це питання, вкрай недостатньо і воно потребує подальшого свого вивчення. З урахуванням наявних наукових розробок виокремлено функції, що властиві присязі. Звернуто увагу, що як такою, що не згадувалася в жодному з опрацьованих джерел з переліку зазначених, є захисна функція присяги. Доведено, що її наявність відповідає функціональному призначенню присяги. З'ясовано, що виконання присягою захисної функції можливе у разі якщо в межах дії охоронної функції присяги не вдалося забезпечити необхідну поведінку посадової особи суб'єкта публічного адміністрування і громадянин вважає, що такою неналежною поведінкою посадовця порушені його права і це змушує вдатися до їх захисту. Зауважено, що захисна функція присяги проявляється за наявності неправомірної поведінки (бездіяльності) посадових осіб суб'єктів публічного адміністрування щодо протилежної за присягою сторони і потребує активних дій останньої з поновлення своїх порушених прав та законних інтересів. Тобто право на захист така сторона здійснює виключно на свій розсуд. Констатовано, що різними при цьому можуть бути і способи захисту порушеного права та інтересу: від адміністративного оскарження, наслідком якого може бути відновлення порушених цінностей, застосування до осіб, з вини яких було допущено порушення, дисциплінарного стягнення, до звернення до суду. Не виключається й самозахист у спосіб, який не заборонений законом та не суперечить моральним засадам суспільства.

Ключові слова: присяга, функції присяги, порушення присяги, публічний службовець, захист.

Постановка проблеми. Відношення у суспільстві до присяги як правового феномену не є однозначним. З одного боку вона передбачена досить значною кількістю нормативно-правових актів і у випадку, коли з принесенням присяги відбувається зміна та припинення відповідного статусу, сприймається як юридичний факт. Її порушення, переважно, є підставою для при-

тягнення особи, що принесла присягу, до юридичної відповідальності. З іншого – в ній простежується певний формалізм, який робить її малоефективною в механізмі правового регулювання, позбавляє вагомості для держави значущості. Тобто присяга є лише частиною ритуалу, пов'язаного з її принесенням, і не більше. В цьому випадку, зацікавленість осіб, що склали

присягу щодо дотримання викладеного в присяжній нормі припису, є достатньо низькою. Вони з легкістю присягають на вірність країні і з такою ж незворушною легкістю, без будь-яких наслідків, порушують взяті на себе зобов'язання. Таке ставлення до присяги свідчить про недостатній рівень моральних якостей зазначених осіб, їх виконавської дисципліни. Крім усього, породжувані такими діями явища можуть викликати недовіру до діючої влади, становити загрозу національній безпеці держави. Серед реальних на сучасному етапі це недотримання вимог чинного законодавства, порушення прав і свобод людини і громадянина, поширення корупції в органах державної влади. Сумніви щодо ефективності присяга викликані й тим, що не знайдено доказів того, що присяга «працює», і це попри неймовірно змістовні слова, закладені у присязі: високу відповідальність, урочисто, вірно служити, поважати та охороняти права, свободи і законні інтереси людини і громадянина, честь держави, з гідністю нести високе звання, сумлінно виконувати свої обов'язки [1, с. 125]. Щоб зрозуміти, наскільки дійсно присяга здатна задовольнити сподівання сучасного суспільства, виконувати ту важливу роль, яку їй відведено в механізмі правового регулювання, самостійного і поглибленого аналізу потребує проблема функціонального призначення присяги. У контексті зазначеного важливим бачиться з'ясування того, чи властива їй, крім уже виявлених і описаних у науковій літературі функцій, захисна, що не отримала детальної розробки у наявних дослідженнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останнє десятиліття в науковому середовищі з'явилося декілька фундаментальних праць, присвячених дослідженню присяги (В. Андрєєв, С. Данилів, О. Кравчук, Д. Кремова, М. Маськовіта). Немалою є й кількість наукових статей щодо цього (Т. Коломоєць, Т. Лежнева, О. Старицька, С. Черноп'ятов, М. Шевченко та ін.). Проте лише в окремих з них приділено увагу аналізу функціонального призначення присяги.

Незважаючи на відносно сформовану точку зору щодо функціонального призначення присяги в механізмі правового

регулювання, наявні погляди, які переважно носять фрагментарний характер, слід визнати, що наукових розробок щодо цього питання вкрай недостатньо і воно потребує подальшого свого вивчення. У зв'язку з цим актуалізується необхідність обґрунтування виконання присягою захисної функції. В межах анонсованого урядом реформування системи державного управління в Україні таке дослідження дозволило б розширити уявлення про функціональну спроможність присяги, відповідним чином врахувати це при врегулюванні відносин, пов'язаних з дотриманням присяги, притягненням до відповідальності за її порушення; розробленні заходів для забезпечення виконавської дисципліни посадових осіб суб'єктів публічного адміністрування.

Мета статті полягає у дослідженні функціонального призначення присяги в механізмі правового регулювання суспільних відносин, обґрунтуванні виконання нею захисної функції.

Виклад основного матеріалу. Вважається, що присяга є, насамперед, публічно-правовим інститутом. Іноді має місце і в сфері приватного права, де вона може супроводжувати укладання договорів, прийняття чи визнання зобов'язань [2]. Між тим, і на це звертається увага в наукових працях, в діючому законодавстві йому виділено дуже малу частину. Насправді, це лише сама норма права (текст, що зачитується та підписується), яка власне і становить зміст присяги [3, с. 197]. Однак саме таке її закріплення надає присязі юридичної значущості. Особливість таких норм простежується ще і в тому, що вони додають завершеності і повноти механізму правового регулювання відносин, що виникають у зв'язку із вступом на посаду (пост). Поза цього механізму присяга лише текст, що має суто символічне значення.

Зазначимо, що жоден з діючих правових актів України не подає значення терміну «присяга». В довідково-енциклопедичній літературі зустрічаємо таке його тлумачення. Це: а) урочиста офіційна обіцянка додержувати певних зобов'язань, клятва вірності якій-небудь справі. Урочиста обіцянка, часто підкріплена згадуванням чогось дорогого, священного для того, хто обіцяє [4, с. 952]; б) акт урочистої

клятви особи виконувати певні обов'язки, що впливають з публічно-правового статусу, якого вона відповідно набула, або обов'язки за змістом цієї клятви. В інших випадках присяга – це обіцянка здійснювати передбачене нею [2]; в) офіційна урочиста обіцянка додержувати певних зобов'язань, бути непохитно вірним справі, діяти відповідно до конституції тощо [5, с. 626].

З невеликими відмінностями схожі його трактування подаються і науковцями. Так Н. Бадахов характеризує присягу як офіційну й урочисту обіцянку (клятву) при вступі на військову або іншу службу, отриманні певного статусу (наприклад, громадянства) або при вступі на посаду [6]. В його розумінні присяга – це акт урочистої клятви особи виконувати обов'язки, що впливають з публічно-правового статусу, якого вона набула [6]. М. Маськовіта визначає присягу як юридичний факт, що являє собою офіційну урочисту обіцянку дотримуватися і виконувати права та обов'язки відповідно до посади, здійснюється в особливому ритуальному порядку на основі спеціалізованих символічних дій, також це визначальний момент зміни спеціального правового статусу суб'єктів [7, с. 180]. Згідно з поглядами О. Кравчука, присяга, як правова категорія, є урочистою обіцянкою дотримуватись певних зобов'язань, про які йдеться в тексті присяги [1, с. 2]. Вона є не просто речовим актом, але перформативом – висловленням, що не тільки описує дію, але й саме стає дією, яка змінює статус мовця та систему соціальних зв'язків, до яких він залучений. Іншими словами, присяга є актом мовлення, що відтворюється в межах загальноприйнятої «конвенціональної процедури» (ритуалу) та приводить до конкретного певного «конвенціонального результату» [1, с. 182]. Н. Русакова запропонувала наступну дефініцію досліджуваного феномену. Присяга – це юридичний факт, який представляє собою прийняття офіційної клятви (урочистої обіцянки) дотримуватися та виконувати права і обов'язки відповідно до прийнятої посади, що визначає момент зміни спеціального правового статусу суб'єктів і здійснюваний в особливому ритуальному

порядку на основі спеціалізованих символічних дій [8, с. 18].

Як бачиться, в наведених визначеннях спостерігається певне ототожнення терміну «присяги» з терміном «клятва». Однак, погоджуючись з М. Маськовітою [7, с. 77], звертає на себе увагу той факт, що в обох випадках їх основу становить певне зобов'язання діяти відповідним чином. Незважаючи на такий тісний зв'язок між ними, все ж вони різняться між собою. За присягою обіцянка чинити правильно зумовлена вимогою закону. Тоді як клятва – це елемент релігійності.

З'ясування правової сутності присяги обумовлює необхідність дослідити її призначення в механізмі правового регулювання. Це можна зробити за допомогою категорії «функція». Саме функції здатні відобразити якісну своєрідність та потребуваність присяги як правового феномену у правовій системі суспільства.

У своїх дослідженнях М. Маськовіта вказує, що у науковій літературі сформована усталена позиція розуміння функції правового явища як напряду впливу на свідомість і поведінку людей, їх колективів та організацій, різноманітні сфери суспільного життя, в яких відображається природа цього явища, його роль і призначення в суспільстві [7, с. 108]. На переконання дослідниці, перш ніж визначити поняття функції присяги, потрібно відзначити ознаки, що характеризують її як самостійне явище: функція розкриває природу присяги як специфічного правового явища; напрям активного, динамічного впливу на сфери життя суспільства; цілеспрямована дія присяги на свідомість і поведінку людей, що зумовлена соціальними потребами в досягненні певних державних і суспільних орієнтирів; функція присяги характеризується постійністю впливу на суспільні відносини; функція розкриває соціальну роль присяги як правового феномену у правовій системі суспільства; під функцією розуміється лише позитивний, прогресивний вплив присяги на поведінку суб'єктів [7, с. 108]. На їх підставі М. Маськовітою сформульовано поняття «функція присяги» як стійкого напряду активного і позитивного впливу присяги на свідомість і поведінку людей, що визначає

її природу, соціальне призначення та роль у правовій системі суспільства [7, с. 108]. Схоже за змістом визначення функції присяги подає Н. Русакова [8, с. 20]. Щодо самих функцій присяги, М. Маськовітою запропоновано поділяти їх на загальні (інтегративна, мотиваційна, символічна, ідеологічна та інформаційна) та спеціальні (правовстановлювальна, правореалізаційна, правоохоронна, регулятивна, координаційна) [7, с. 182]. Т. Лежнева та С. Черноп'ятов у своїх наукових пошуках доходять висновку, що присяга в сучасному українському праві виконує такі функції: а) символічну; б) інформаційну; в) виховну; г) конфірмаційну; д) упорядковуючу; е) регулятивну; ж) репресивну [9, с. 15]. Згідно їх тверджень, профільними для сучасної присяги слід вважати конфірмаційну та упорядковуючу функції, оскільки виконання інших функцій цілком можливе – і більш доречно – іншими правовими засобами. Водночас недоречним і таким, що суперечить принципу верховенства права, є регулятивне та репресивне функціональне навантаження присяги [9, с. 15]. О. Кравчук, дослідивши проблему припинення державної служби за порушення присяги, відзначив, що існування в правовому полі інституту присяги виконує насамперед символічну функцію [1, с. 126]. На його думку, символізм присяги є поодиноким та практично невідчутним, проте саме він відповідає за збереження, функціонування і розвиток цього інституту [1, с. 126]. Низка вимог, яким має відповідати присяга для того, щоб її мотиваційний потенціал реалізовувався, наведено в праці Т. Коломоєць та М. Шевченка [10].

Не применшуючи вагомості внеску згаданих вище дослідників щодо здійснюваних присягою функцій, їх поділу на загальні та спеціальні (спеціально-юридичні), такою, що не згадувалася в жодному з опрацьованих нами джерел, є захисна функція присяги. Необхідність її виокремлення обумовлена наступним.

Якщо розглядати присягу через призму функціональної спрямованості правової норми, якою закріплюється її текст у відповідному правовому документі, то можна стверджувати, що з переліку спеціально-юридичних, за часом дії, в більшій мірі, їй при-

таманна саме регулятивна функція. Зазначена функція діє з дати складання присяги і до припинення повноважень особи, що її склала. За характером приписів, що містяться в присяжних нормах, їх слід сприймати як зобов'язуючі норми. Тобто такі, що закріплюють обов'язок суб'єкта чинити певні дії. Підстави для такого висновку дає й рішення Конституційного Суду України від 11.03.2011 р. № 2-рп/2011, в якому він встановив, що присяга судді має правову природу одностороннього, індивідуального, публічно-правового, конституційного зобов'язання судді [11]. Особливість відносин, які при цьому виникають, полягає в тому, що обіцянка дається не окремій особі, а Україні, Українському народу і той, хто її дає, виступає в ролі зобов'язуючої особи. За ступенем визначеності суб'єктів такі відносини скоріше слід сприймати як абсолютні, тобто такі, в яких визначена лише одна сторона (публічний службовець, суддя, прокурор, військовослужбовців, особи рядового і начальницького складу правоохоронних органів тощо). Але, на відміну від усталеної думки, особа, що складає присягу, є носієм не суб'єктивного права, а обов'язку. Суб'єктивні ж права в цьому випадку належать тому, кому присягають, а саме Українському народові. Отже, як зауважено Н. Бадаховим, законодавець імперативно встановив, що державні службовці повинні бути вірними своєму народові та служити йому [6]. Такого роду зобов'язання не припускає можливості обрати особі, що складає присягу, інший варіантів поведінки, що пропонуються у присяжній нормі. Зобов'язання за присягою – це міра дозволеної поведінки осіб, що її складають. Встановлюючи обов'язок особи здійснювати певні позитивні дії, зобов'язуюча норма, тим самим, включає заборону зробити щось по-іншому, ніж це потрібно. Якщо її поведінка вступає в суперечку з такими приписами, вона сприймається як правопорушення. Це тягне за собою настання негативних для особи, що його вчинила, юридичних наслідків, пов'язаних з втратою певних належних їй благ (зокрема посади).

Особливість, притаманна присязі, простежується ще й в тому, що вона визначає модель необхідної поведінки особи,

що її склала, на займаній посаді. Свідоме дотримання такої поведінки є однією з найважливіших умов належної організації діяльності органів публічного адміністрування. Вона не повинна суперечити присязі, виходити за межі її дії. Подібного роду моделі поведінки спрямовують посадових осіб суб'єктів публічного адміністрування у вигідні для суспільства напрями, роблять можливим забезпечення комфортних умов проживання громадян в державі. Вона завжди в полі зору останніх. І як тільки така поведінка не узгоджується з зобов'язаннями, які публічний службовець поклав на себе при складанні присяги, вона піддається критиці. Багато з громадян можуть не знати чинного законодавства, якими нормами визначається правовий статус публічного службовця, що склав присягу, однак, вони здатні передбачити наслідки такої поведінки, які можуть проявлятися як в порушенні їх прав і законних інтересів чи свобод так і в створенні перешкод у їх здійсненні або ж незаконному покладанні на будь-кого з них яких-небудь обов'язків, притягненні до відповідальності. Це змушує громадян України вчиняти дії, спрямовані на упередження таких негативних наслідків. Зокрема, в межах чинного законодавства [12], вносити в органи державної влади, місцевого самоврядування пропозиції про поліпшення діяльності посадових осіб суб'єктів публічного адміністрування, викривати недоліки в їх роботі.

З такого погляду, присягу слід сприймати як засіб охорони, який, з одного боку, спрямований на попередження правопорушень з боку осіб, що їх склали, з іншого – підкріплений встановленням підстав юридичної відповідальності за її недотримання. За своєю конструкцією норми, якими закріплюються тексти присяг, не містять заходів державного примусу, що застосовуються у разі її недотримання, тобто санкцій. І в цьому їх особливість. Між тим більшістю законодавчих актів [13; 14; 15; 16] порушення присяги віднесено до переліку дисциплінарних проступків, вчинення яких, в свою чергу, є підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності. На нашу думку, саме в цьому слід вбачати охоронне

призначення присяги. І хоча за своєю функціональною спрямованістю присяжні норми не є в чистому вигляді охоронними, проте вони не позбавлені такої властивості, адже, як зазначає О. Скакун, охоронюючий вплив права може здійснюватися як при допомозі спеціальних охоронних норм так і регулятивних норм, спрямованих на охорону суб'єктивних прав [17, с. 246].

З приводу того, що присязі властива охоронна функція, у своїх працях висловлювалися Н. Русакова та М. Маськовіта. Так Н. Русакова сутність охоронної функції присяги вбачає у тому, що вона обмежує міру свободи суб'єкта, що її приймає, формуючи систему моральних і юридичних заборон для суб'єктів, що належать до певної соціальної спільноти [8, с. 22]. Згідно точки зору М. Маськовітої охоронна функція спрямована на дотримання, реалізацію та охорону прав і свобод людини і громадянина, законності та правопорядку в державі. За допомогою реалізації цієї функції держава забезпечує стійкість суспільних відносин, що входять до предмета правового регулювання. Охороняючи відносини, держава тим самим фактично охороняє норми, відповідно до яких вони відтворюються, причому не норми загалом, а саме норми конкретного змісту і в конкретному їх вираженні, тим самим фактично проголошується загальнообов'язковий характер таких норм, а також їх гарантованість силою державного примусу [7, с. 114]. Нажаль, науковці не вказують на часові межі дії охоронної функції присяги. Відповідь на це питання допомогла б з'ясувати, як вона співвідноситься з іншими функціями присяги, зокрема захисною.

У юридичній літературі, як правило, охоронна функція розглядається як така, що лише забезпечує захист порушеного суб'єктивного права. За такого підходу охоронна функція начебто повинна реалізовуватися лише після порушення суб'єктивного права, що є її вузьким тлумаченням [18, с. 25]. На противагу такій думці доходимо висновку, що охоронна функція присяги має більш ширший спектр дії. Прояв функціонального призначення присяги в охоронній функції має місце поки особа, що склала присягу, перебу-

ває на посаді. У разі ж якщо в межах дії охоронної функції не вдалося забезпечити необхідну поведінку посадової особи суб'єкта публічного адміністрування і громадянин вважає, що такою неналежною поведінкою посадовця порушенні його права і є нагальна необхідність у їх поновленні, він вправі звернутися зі скаргою на його дії у порядку підлеглості до вищого органу або посадової особи, що не позбавляє громадянина права звернутися до суду, а в разі відсутності такого органу або незгоди громадянина з прийнятим за скаргою рішенням – безпосередньо до суду. Іншими словами, з моменту, коли громадянин, через регламентовані правом спеціальні процедури, вдався до захисту своїх порушених прав, свобод та законних інтересів, у разі якщо це сталося з причин недотримання присяги, починає діяти захисна її функція. Різними при цьому можуть бути і способи захисту порушеного права та інтересу: від адміністративного оскарження, наслідком якого може бути відновлення порушених цінностей, застосування до осіб, з вини яких було допущено порушення, дисциплінарного стягнення, до звернення до суду. Не виключаємо й самозахист у спосіб, який не заборонений законом та не суперечить моральним засадам суспільства.

Висновки і пропозиції. Отже, про прояв функціонального призначення присяги у захисній функції можна говорити тільки, коли: а) має місце порушення прав і законних інтересів чи свобод громадянина (групи громадян), що охороняються законом; б) такі порушення сталися в наслідок неправомірних дій (бездіяльності) посадових осіб суб'єктів публічного адміністрування; в) громадянин (групи громадян), права і законні інтереси чи свободи якого порушені, скористався своїм правом на захист. Тобто таке право він реалізує виключно на свій розсуд. Поновлення порушеного права, законних інтересів чи свобод громадянина є можливим в порядку адміністративного оскарження, який передбачає подання громадянином (громадянами) скарги на дії чи бездіяльність посадової особи суб'єкта публічного адміністрування. Також кожному гарантується судовий захист їх прав та закон-

них інтересів, а також право будь-якими іншими незабороненими законом засобами захищати свої порушені права і свободи.

Список використаної літератури:

1. Кравчук О. Л. Припинення державної служби за порушення присяги. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2021. 219 с.
2. Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5. 736 с. URL: <https://cutt.ly/98UVI3b> (дата звернення: 02.02.2023 р.).
3. Кравчук О. Л. Присяжні норми як різновид правових норм. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. 2015. № 5. С. 197–200. URL: <https://cutt.ly/y8UVv2z> (дата звернення: 02.02.2023).
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
5. Політичний словник / За ред. В. К. Врублевського, Л. М. Кравчука, А. В. Кудрицького. 4-е вид., перер. і доп. Київ. Голов. ред. УРЕ, 1987. 876 с.
6. Бадахов Н. Клятва с несколькими неизвестными. *Закон и бизнес*. 2014. 12–18 июля. № 28 (1170). URL: <https://cutt.ly/V8UVDYR> (дата звернення: 05.02.2023).
7. Маськовіта М. М. Присяга працівників ОВС України: історико-правовий вимір: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2017. 224 с.
8. Русакова Н. Г. Присяга как общеправовой феномен: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Нижегородская академия МВД России. Нижний Новгород, 2008. 33 с.
9. Лежнева Т. М., Черноп'ятов С. В. Функції присяги в праві України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 3. С. 12–15. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2019/5.pdf (дата звернення: 10.02.2023).
10. Коломоєць Т. О., Шевченко М. В. Мотивація державного службовця за допомогою присяги. *Вісник Запорізького національного університету. Сер. : Юридичні науки*. 2016. № 1. С. 77–84. URL: <https://cutt.ly/e8UBq1C> (дата звернення: 12.02.2023).

- 11.Рішення Конституційного Суду України від 11.03.2011 р. № 2-рп/2011. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/318362_318427 (дата звернення: 14.02.2023).
- 12.Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. URL: <https://cutt.ly/h8UBhGf> (дата звернення: 16.02.2023).
- 13.Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T150889?an=1> (дата звернення: 17.02.2023).
- 14.Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T150580> (дата звернення: 19.02.2023).
- 15.Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T141697?an=1> (дата звернення: 19.02.2023).
- 16.Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-II. URL: <https://cutt.ly/x8UBQAr> (дата звернення: 19.02.2023).
- 17.Скакун О. Ф. Теория государства и права. Харьков : Консум ; Ун-т внутр. дел, 2000. 704 с.
- 18.Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / О.В. Дзера, Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. 2-е вид., допов. і перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2004. Кн. 1. 736 с.

Pryshliak M., Melenyuk V. The essence and forms of the protective function of the oath

The existing views on the problem of functional appointment of the oath in the mechanism of legal regulation are analyzed in the article. It is noted that it is the functions that can show the quality of the oath's originality and demand as a legal phenomenon in the legal system of society. It is stressed that, despite the relatively formed point of view on the functional appointment of the oath in the mechanism of legal regulation and scientific works which this issue is covered, that is extremely insufficient and requires further study. Taking into account the available scientific developments, there are separate functions that are characteristic of the oath. It is noted that none of the developed sources referred to the protective function of the oath. It is proved that its presence corresponds to the functional appointment of the oath. It is noted that the performance of the oath of protective function is possible if within the limits of the action of the guard function the oath failed to provide the necessary behavior of the official of the subject of public administration and the citizen believes that such improper behavior of the official violated his rights and this makes it necessary to defend them. It was also noted that the protective function of the oath is shown in the presence of unlawful behavior (inaction) of officials of public administration subjects to the opposite party under the oath and requires active actions of the latter to restore their violated rights and legitimate interests. In other words, the right to defense is exercised only at its discretion. It is stated that different ways of protection of the violated right and interest may be as follows from an administrative appeal, the result of which can be a restoration of violated values, application to persons, from whose guilt the violation was admitted, disciplinary punishment, to appeal to the court. Self-defense is not ruled out in a way that is not forbidden by law and does not contradict the moral principles of society.

Key words: oath, functions of oath, violation of oath, public servant, protection.